

הלכות קידוש החודש פרק ג

סיכום השיעור

זיכרון — הלכות קידוש החודש: עדים שראו את החודש

הלכה ב' — מהלך לילה ויום

רמב"ם'ס ווערטער: עדים שראו את החודש, אם היה ביניהם ובין מקום שישבו בית דין מהלך לילה ויום או פחות — הולכין העדים. אם עבר עליהם יתר מכאן — לא ילכו, שאין עדותן מועלת ליום שלשים, אלא שכבר עבר החודש.

פשוט: עדים וואס האבן געזען דעם חודש ליל שלשים, אויב זיי זענען אינערהאלב א מהלך לילה ויום פון בית דין — גייען זיי. אויב ווייטער — לוינט זיך נישט, ווייל ביז זיי קומען אן איז שוין דער שלשים פארביי.

חידושים:

- דאס העלפט מסביר זיין דעם ענין פון „פח נפש" וואס ווערט דערמאנט אין אנדערע הלכות — א עד שלעפט זיך פון אנדערע עק ארץ ישראל, און ווען ער קומט אן טרעפט ער דארט שוין טויזנט מענטשן. ער האט אומזיסט געשלעפט א גאנצן טאג. דאס איז דער „פח נפש" — די ענטווישונג פון דעם גאנצן מסע.

הלכה ב' (המשך) — מחלל שבת זיין פאר עדות החודש

רמב"ם'ס ווערטער: עדים שראו את החודש, הרי אלו הולכין לבית דין הגדול אפילו היה שבת, שנאמר „אשר תקראו אותם במועדם" — וכל מקום שנאמר מועד דוחה את השבת. ולפיכך אין מחללין אלא על ראש חודש ניסן ועל ראש חודש תשרי בלבד, מפני תקנת המועדות.

פשוט: מן התורה מעג מען מחלל שבת זיין (ארויסגיין פון תחום שבת) כדי צו עדות זאגן אויף ראש חודש. אבער בפועל איז עס באגרעניצט צו ניסן און תשרי, ווייל נאר דארט איז עס נוגע פאר ימים טובים.

חידושים:

1. **וואס מיינט „מחללין":** דער חילול שבת מיינט בעיקר ארויסגיין פון תחום שבת. ס'מיינט נישט אז מ'מעג מיטטראגן זאכן (הוצאה מרשות לרשות) סתם אזוי — נאר דאס וואס מ'מוז, דער עצם תחום שבת.

2. **דער מקור פון „מועד דוחה שבת":** דער פסוק זאגט „אשר תקראו אותם במועדם" — דאס ווארט „מועד" אליין (נישט נאר „במועדו" וואס שטייט ביי קרבנות) איז דער מקור. ביי קרבנות לערנט מען פון „במועדו" אז קרבן תמיד און קרבן פסח זענען דוחה שבת. דער רמב"ם ווייזט אז „מועד" אליין זאגט שוין עפעס — ס'איז נישט נאר דער ריבוי פון „מועדו" וואס מ'לערנט ביי קרבנות, נאר דער עצם ווארט „מועד" האט א באזונדערע משמעות פאר קידוש החודש.

3. **פארוואס נאר ניסן און תשרי:** דער „מועד" מיינט נישט ראש חודש אליין, נאר ימים טובים. ווען ס'איז נוגע פאר ימים טובים — דעמאלטס איז עס רעלעוואנט. ניסן — ווייל פסח, תשרי — ווייל סוכות/ראש השנה/יום כיפור. **שבועות דארף נישט קיין באזונדער קידוש החודש** — ווייל שבועות ווערט נמשך פון פסח, מ'ציילט 49 טעג פון פסח, סא ס'דארף נישט קיין באזונדער חודש-קביעה.

4. **דער לחם משנה'ס פירוש:** דער לחם משנה לערנט אז מן התורה מעג מען מחלל שבת זיין ביי אלע חדשים (ווייל „מועד" שטייט סתם). חז"ל האבן מחמיר געווען אז ווען ס'איז נישט נוגע פאר א יום טוב זאל מען עס נישט טון. אבער ביי ניסן און תשרי האבן זיי געלאזט ביי דער הלכה פון מועד. **דער איסור ביי אנדערע חדשים איז דעריבער נאר מדרבנן.**

5. **גמרא ראש השנה כ"א ע"ב** — „עד שיתקיימו": דער רמב"ם ברענגט אז אפילו ווען עדים קומען נאך יום שלשים (ווען בית דין האט שוין מקדש געווען יום שלשים ואחד), איז זייער עדות נאך מועיל — „שיתקיימו" מיינט אז זיי באשטעטיגן דעם קידוש פון בית דין. דאס איז וואס „על קריאתם" מיינט.

6. **קשיא — מחלל שבת מספק:** עס ווערט געפרעגט א שטארקע קשיא: פארוואס מעג מען מחלל שבת זיין מספק? ביי מילה, אויב א קינד איז געבוירן געווארן בין השמשות, איז מען נישט מחלל שבת מספק. און ביי עדות החודש — די עדים גייען אייביג מספק: ספק צי מ'וועט מקבל זיין זייער עדות, ספק צי ס'וועט זיין גענוג עדים. אפילו איין עד גייט ארויס, בתקוה אז ער וועט זיך מצרף זיין מיט אן אנדערן — דאס איז א קלארער ספק! **דאס בלייבט אלס קשיא אן א תירוץ.**

הלכה ג' — חולה, מזונות, און אפילו ווען די לבנה איז גדולה

רמב"ם'ס ווערטער: היה עד שראה את החדש בליל שבת חולה — מרכיבין אותו על החמור, אפילו במטה. אם יש להם עירוב בדרך — [נושאים כלים]. ואם אין להם עירוב — לוקחין בידם מזונות. ואפילו היתה הלבנה גדולה ונראית לכל... כל שיראה את החדש וירצה להעיד, ויהיה בינו ובין המקום שקובעין בו בית דין לילה ויום או פחות — מצוה לחלל את השבת וללכת להעיד.

פשוט: מיטוט אלעס כדי צו ברענגען דעם עד — אפילו אויף א חמור אדער א מטה. מ'נעמט מיט מזונות. און אפילו ווען אסאך מענטשן האבן שוין געזען די לבנה — יעדער עד וואס וויל, מעג מחלל שבת זיין.

חידושים:

1. **מרכיבין אותו על החמור — מחמר בשבת:** דאס איז א נאך גרעסערער חילול שבת ווי נאר ארויסגיין פון תחום — מ'איז מחמר (פירן א בהמה בשבת), וואס איז אן איסור דאורייתא.

2. **„אפילו היתה הלבנה גדולה ונראית לכל":** דאס איז א מפתיע'דיגע הלכה — אפילו ווען ס'איז קלאר אז אנדערע עדים וועלן קומען, מעג יעדער איינציגער עד מחלל שבת זיין. דאס פירט צו א מציאות וואו גאנצע שיירות פון גאנץ ארץ ישראל לאזן זיך ארויס יעדן ראש חודש ניסן/תשרי — הונדערטער אדער טויזנטער אידן. ס'מיינט נישט אז מ'לאזט אידן זאלן קומען — נאר יעדער וואס וויל, מעג.

3. **דער ענין פון איין עד:** איין עד איז א ספק (ווייל מ'דארף צוויי), און דאס איז פארבונדן מיט דער קשיא פון מחלל שבת מספק (אויבן ביי הלכה ב'). דאס איז א למדני'שע קשיא וואס בלייבט שטיין.

הלכה ד' — תקנה פון בית דין וועגן קבלת עדות ביז מנחה

רמב"ם'ס ווערטער: בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום כולו. פעם אחת נשתהו העדים לבא עד בין הערביים ונתקלקלו במקדש... עמדו בית דין והתקינו שלא יהיו מקבלין עדות החדש אלא עד המנחה, כדי שיהא שעות ביום להקריב מוסף ותמיד של בין הערביים ונסכיהם.

ואם הגיע מנחה ולא באו עדים — עושין תמיד של בין הערביים. ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה — נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש, ומקריבין מוסף למחר, לפי שאין קרבן יחיד ולא קרבן צבור באין אחרי המנחה.

פשוט: מ'האט אמאל געווארט דעם גאנצן טאג אויף עדים, און דאס האט געשאפן א פראבלעם מיט דער סדר הקרבנות. דער בית דין האט מתקן

מ'האט פריער געלערנט — אז **בית דין של מטה מקדש, און בית דין של מעלה איז מסכים** — מ'קען נישט סתם אזוי מאכן א תקנה אן א באזיס אין דער מציאות פון קידוש החודש.

הלכה ד' (המשך) — נאך חורבן בית המקדש

רמב"ם ווערטער: נשתחרב בית המקדש, התקינו שלא יהו מקבלין עדים אלא עד המנחה... [ומכאן ואילך] מקבלין עדות החודש כל היום.

פשוט: נאך דער חורבן, ווען ס'איז נישט מער נוגע קרבנות, האט מען צוריקגעגאנגען צו מקבל זיין עדות כל היום כולו. דעמאלטס בלייבט נאר איין טאג ראש חודש (דער דרייסיגסטער טאג), און ס'איז מער נישט דא דער פראבלעם פון פארשפעיטע קרבנות.

חידושים:

דריי שלבים אין דער היסטאריע

- **שלב א' (בראשונה):** מ'האט מקבל געווען עדות כל היום — דער דרייסיגסטער טאג.

- **שלב ב' (תקנה):** מ'האט געסטאפט ביי מנחה, כדי די כהנים זאלן קענען ברענגען מוסף בצייט. נאך מנחה — נהגו היום קדש ולמחר קדש, מוסף ערשט מארגן. דער עיקר ראש חודש איז דעמאלטס געווען דער **איינס-און-דרייסיגסטער טאג**.

- **שלב ג' (נאך חורבן):** מ'האט צוריקגעגאנגען צו מקבל זיין כל היום, ווייל ס'איז נישט מער נוגע קרבנות. ראש חודש איז ווידער נאר איין טאג — דער דרייסיגסטער.

[דיגרעסיע: הלל אויף ראש חודש — מנהג, דרבנן, אדער דאורייתא?]

אין צוזאמענהאנג מיט דער שאלה וואס „קדש" מיינט ביי ראש חודש, ווערט דיסקוטירט די מדרגה פון הלל אויף ראש חודש:

בה"ג — הלל ימים טובים איז דאורייתא

דער **בה"ג (בעל הלכות גדולות)** האלט אז הלל אויף ימים טובים איז **דאורייתא**, און ער לערנט עס ארויס פון דעם פסוק „והיה הלילה הזה לכם כשירה". דאס גייט אויף דער ערשטער טאג פסח, אלע זיבן טעג סוכות, און שבועות.

דער רמב"ם חולק

דער רמב"ם טענה'ט אז **ס'קען נישט זיין דאורייתא**, ווייל אין משה רבינו'ס צייטן האט מען נאך נישט געשריבן דעם הלל (תהלים). ממילא מוז עס זיין דרבנן.

דריי מדרגות פון הלל

1. **הלל אויף ימים טובים** (ערשטער טאג פסח, סוכות, שבועות) — לויט בה"ג דאורייתא, לויט רמב"ם דרבנן.

2. **הלל אויף די לעצטע זעקס טעג פסח** — א מחלוקת צו ס'איז דרבנן אדער מנהג. (מ'זאגט נישט גאנץ הלל, נאר חצי הלל.) עס ווערט אויך דערמאנט דער באגריף „דברי קבלה" אין צוזאמענהאנג מיט דער מדרגה פון הלל אויף די לעצטע טעג פסח.

3. **הלל אויף ראש חודש** — **כולי עלמא** אז ס'איז נאר א מנהג, נישט אפילו דרבנן.

דער **רמב"ן** ווערט דערמאנט אלס האלטנד אז הלל אויף ראש חודש איז מער ווי א מנהג, אבער דאס ווערט אפגעשטעלט — דער רמב"ן זאגט דאס נאר וועגן פסח ("כי ליל התקדש חג"), נישט וועגן ראש חודש.

געווען אז נאך מנחה (2.5 שעה נאך חצות) נעמט מען נישט מער עדות. אויב עדים קומען נאך מנחה — דער טאג איז קודש, מארגן אויך קודש, און מוסף ווערט געבראכט מארגן.

חידושים:

1. **„קלקול" אין מקדש:** דער קלקול איז געווען אז מ'האט נישט געוואוסט צי מ'דארף מקריב זיין מוסף ראש חודש. אויב יא — מוז עס זיין פאר תמיד של בין הערביים (ווייל תמיד של בין הערביים מוז זיין דער לעצטער קרבן). אבער מ'האט נישט געוואוסט צי עדים וועלן נאך קומען. אויב מ'ווארט — קען מען פארפאסן דעם תמיד. אויב מ'מאכט דעם תמיד — קען מען נישט מער מקריב זיין מוסף. עס ווערט אויך דיסקוטירט צו דער קלקול איז געווען ספעציפיש וועגן מוסף (וואס מ'האט פארפאסט), אדער וועגן דעם שיר של יום (וואס די לויים האבן געזונגען דעם פאלשן שיר). אינדערפרי איז נישט געווען דער זעלבער קלקול, ווייל אינדערפרי האט מען נאך צייט פאר מוסף.

2. **„נוהגין אותו היום קדש" — וואס מיינט „קדש" ביי ראש חודש?** ראש חודש האט דאך נישט קיין איסור מלאכה! עס ווערט ערקלערט אז „קדש" מיינט דא נישט קדושת יום טוב, נאר „מקודש" — **מלשון קידוש החודש**. ד.ה., בית דין האט דעם טאג מקדש געווען אלס ראש חודש. דער נפקא מינה איז למעשה: ווען איז ראש חודש? דאס איז א פראקטישע שאלה. דערצו ווערט דערמאנט אז **ראש חודש נוהגים בקדושה** — **אין מתעניין בו** — דאס איז אויך א נפקא מינה פון „קדש", אז מ'טאר נישט פאסטן.

3. **רש"י / ערוך — דאס רעדט פון ראש השנה:** לויט רש"י און דעם ערוך, רעדט דער דין פון „נהגו היום קדש ולמחר קדש" ספעציפיש וועגן **ראש השנה**, וואו עס איז א גרויסע חילוק — ווייל ראש השנה איז א יום טוב מיט אמת'ע קדושה: איסור מלאכה, תקיעת שופר, מלכיות זכרונות שופרות. דארט מאכט „קדש" א ריכטיגן חילוק. אבער ביי סתם ראש חודש, וואו ס'איז נישט דא קיין איסור מלאכה, איז שווער צו פארשטיין וואס „קדש" מיינט.

4. **דער רמב"ם טעם פאר צוויי טעג ראש השנה:** דער רמב"ם ערקלערט שפעטער פארוואס מ'מאכט ראש השנה צוויי טעג אפילו אין ארץ ישראל אפילו בזמן הזה — **ווייל אזוי האט מען זיך געפירט אין בית המקדש בעצם**, באזירט אויף דער תקנה „נהגו היום קדש ולמחר קדש אם באו עדים מן המנחה ולמעלה". דערויף ווערט געפרעגט א **שטארקע קשיא:** אויב דער רמב"ם מיינט אז דאס גייט נאר אויף ראש השנה (ווי רש"י), פארשטייט מען גוט. אבער אויב מ'רעדט פון יעדן ראש חודש, וואלט מען דארפן זאגן אז **יעדער ראש חודש** איז געווען צוויי טעג ווען עדים זענען שפעט געקומען — און וואס הייסט דאס?

5. **דער פראבלעם פון „האלבער יום טוב" ביי ראש השנה:** ווען עדים קומען נאך מנחה, איז דער ערשטער טאג שוין כמעט פארביי. וויאזוי קען מען מאכן א „האלבן יום טוב"? ביי ראש חודש קען מען נאך זאגן — ס'איז סתם א קאלענדער-פאקט. אבער ביי ראש השנה, וואו ס'איז א יום טוב מיט אמת'ע קדושה — וויאזוי קען מען מאכן א חצי יום טוב? **מיט דעם מוטשענען זיך די מפרשים** — וואס האט מען בפועל געטון דעם ערשטן טאג? צו מ'האט געזאגט מלכיות זכרונות שופרות? צו מ'האט תשובה געטון? דער **מאירי** זאגט אז מ'האט יא געמאכט קידוש (היום קדש), אבער ס'איז נישט קלאר וואס דאס מיינט למעשה.

6. **פארוואס נישט סתם תקנה'ן צוויי טעג?** אויב מ'קען סתם אזוי פירן ראש השנה צוויי טעג, פארוואס דארף מען דעם גאנצן מעכאניזם פון „באו עדים מן המנחה ולמעלה"? מ'קען דאך סתם אזוי תקנה'ן אז ראש השנה זאל אלעמאל זיין צוויי טעג! אפשר האט עס צו טון מיט דעם פרינציפ וואס

הלכות קידוש החודש — עדים שראו את החודש

הלכה ב' (המשך) — עדים שראו את החודש און דער גדר פון מהלך לילה ויום

Speaker 1: שטייט אין הלכות קידוש החודש, שטייט אזוי: **עדים שראו את החודש, צוויי עדים האבן געזען די חודש, אם היה ביניהם ובין מקום שישבו בית דין מהלך לילה ויום או פחות, הולכין העדים.** ווייל ווי לאנג זיי זענען מקדש פאר ס'ווערט די נאכט פון שלשים, איז נאך נוגע, יא?

Speaker 2: אקעי.

Speaker 1: ס'איז נאכאמאל, זיי זענען עס, ס'איז א מינימאלע פארן, ס'איז א קווארטער פוינט, ס'איז א צוואנציק חלקים. אקעי. יא, אבער ס'איז נאך אלץ אויף די נושא פון עדים. לאמיר ענדיגן דאס, די נעקסטע האט שוין צו טון מער מיט חשבונות, מיט די חלק פון actual קידוש החודש.

אקעי. סאו אויב זיי האבן עס געזען ווען? זיי האבן עס געמוזט זען ליל שלשים, יא? איז אויב זיי גייען, זיי האבן עס געזען למשל אנפאנג נאכט, קען זיין נאך מארגן אינמיטן טאג אדער מארגן פארנאכטס לוינט זיך עס נאך מקדש צו זיין. אבער אויב איז מער ווי לילה ויום, **אם עבר עליהם יתרה כאן לא יטשו, אין עדותן מועלת ליום שלשים אלא שכבר עבר החודש.** וואו! ס'איז נישט אז ס'איז א שווערע מצוה. ס'איז א מצוה? מ'מוז גיין?

איך קען בעסער פארשטיין די פח נפש. יעצט קענסטו פארשטיין די פח נפש. ער שלעפט זיך נעבעך פון די אנדערע עק ארץ ישראל, ער שלעפט זיך, ווייל די הלכה זאגט אזוי, און ער טרעפט דארט נאך טויזנט מענטשן. א גאנצן טאג האט ער זיך נישט געשלעפט. יא. אקעי.

הלכה ב' (המשך) — מחלל שבת זיין פאר עדות החודש

Speaker 1: **עדים שראו את החודש, הרי אלו הולכין לבית דין הגדול אפילו היה שבת.** דאס שטייט, זיי מעגן ארויסגיין פון תחום שבת. צו וואס? שנאמר **"אשר תקראו אותם במועדם"**, וכל מקום שנאמר **מועד דוחה את השבת. ולפיכך אין מחללין** — "אין מחללין" מיינט ער די ארויסגיין אליין, איך גלייב נישט אז מ'האט נאך זאכן, ער מיינט נישט אז ער מעג מיטטראגן מיט זיך צו טרינקען און מוציא זיין מרשות לרשות. איך גלייב וואס ס'מיינט צו זאגן וואס מ'מוזט, די עצם תחום שבת, right? **ולפיכך אין מחללין אלא על ראש חדש ניסן ועל ראש חדש תשרי בלבד, מפני תקנת המועדות.**

ווען ס'שטייט "מועד" אויך, וואס מיינט אין תורה הקדושה "מועד" אויך אין שבת? וואס איז די טייטש? ווען ס'שטייט ביי קרבנות, ביי "מועדו", רעדט מען אויך ארויס אפילו בשבת. ביי "מועדו" שטייט "מועד", זאגט דער רמב"ם, פאר'ן לשון. "מועדו" איז די ריבוי. "מועדו" איז די ריבוי, און דאס איז טאקע "מועדו", ווייל דער רמב"ם'ס לשון איז אויך דא, דער "מועד". איז די ווארט "מועד" אליין זאגט עפעס, נישט נאר דער "מועדו" וואס שטייט אויבן אויף טראכט מען אז ס'איז עפעס א הוספה. "מועדו" איז א ריבוי, מען זעט אויס די עצם ווארט "מועד".

שטייט עס צו זאגן, דאס אז יעדע יום טוב וואס פאלט אויס פון שבת איז די "מועד" אביסל רויכע, ס'טייטש אז מ'איז מקריב די ימים טובים פון די "מועד" און אזוי ווייטער. קרבן תמיד, קרבן פסח. קרבן תמיד, קרבן פסח. די מקור פון דעם איז די קרבנות וואס איז די דוחות שבת. אויף מילה שטייט מען נישט "ביום השמיני", אויף מילה לערנט מען דארטן ארויס אפילו בשבת. און אויך עפעס א ריבוי פון וואס מ'לערנט עס ארויס.

אקעי, סאו, וואס האסטו געלערנט? מ'וועט קענען פארלאזן שבת. ס'איז א זייער אינטערעסאנטע הלכה. לפיכך, ווייל קוק, די נעקסטע שטיקל זאגט עפעס גאנץ אנדערש. סאו, די "מועד" מיינט נישט ראש חודש, די "מועד" מיינט מיין יום טובים. ווען ס'איז נוגע פאר ימים טובים, דעמאלטס איז עס נאך אינטערעסאנט, ווייל דער רמב"ם אין די ערשטע שטיקל זעט אויס ווי ס'איז אייביג דא אויך שבת.

סאו וואס די גמרא זאגט איז, קוק, זעט ער דא אין די י"ג פשוטו די לעצטע שטיקל ברענגט ער, תנא רבנן, זעסט, ראש השנה כ"א ב'. געב אן קוק. רבני ישראל נתשכנת שבת, וועלן מיר אריינגיין זיין, די גמרא זעט, וואס איז געווען? עד שיתקיימו. וואס איז טייטש עד שיתקיימו? אפילו ווען ס'איז שוין, אנדערש ווי געזאגט די פריערדיגע הלכה, דאס אז זיי גייען נישט ארויס, "ועדותם אחר יום שלשים מועלת, שיתקיימו כאילו" אז זיי זאלן עדות זאגן אויף די חכמים. דאס איז וואס ס'מיינט לכאורה "על קריאתם". "על קריאתם", "על קריאתם". "שיתקיימו" מיינט אז זיי האבן געזען, אפילו נאכדעם וואס דער בית דין האט שוין געקובעלט געווען דעם יום שלשים ואחד.

אמר רבי יוחנן, "מזכה, וכי יש קרבן?" איך פארשטיי נישט, דאס איז משהו וואס ווען מ'האט מחלל געווען אויף אלעס, ווייל מ'דארף דאך ברענגען די קרבן ראש חודש.

Speaker 2: זייער גוט.

Speaker 1: ס'איז דורך שבת. אויב מ'שטייט, ווייסטו, האט ער גערופן געזאגט, ס'שטייט דאך א מועד דא, אבער ס'איז נאר ווען ס'איז נוגע. ס'איז דא, ס'איז דא, ס'איז דא. אקעי, נאו פראבלעם. אבער וואס איז דאס אין תשעה? ווייל דעמאלטס איז דא א... נו, בזמן הזה איז די איינציגסטע וואס איז נוגע איז נישט אין תשעה, ווייל דעמאלטס איז דא א מועד. פארוואס איז נישט למשל די חודש פון שבועות איז נישט נוגע?

Speaker 2: שבועות ווייסט מען אז עס איז נמשך צו פסח.

Speaker 1: אה. שבועות דארף מען נישט קיין חודש.

Speaker 2: ס'דארף נישט קיין מדרש חודש, ס'איז נאר מדרש חודש פון פסח, טייטש מיט ניין און פערציג טעג.

Speaker 1: ניין און פערציג טעג, אהא. זייער גוט. אקעי. כשם. אקעי.

דיסקוסיע: דער קונגול'ס קשיא — מחלל שבת מספק

Speaker 1: סאו דער קונגול, דער פירוש פרעגט א שטארקע קשיא, אז פארוואס זאל מען מעגן מחלל שבת זיין מספק? למשל, ער ברענגט אז ביי מילה, אויב מען איז געבוירן געווארן בין השמשות, איז מען נישט מחלל שבת מספק. און אויב די עדים גייען ארויס, גייען זיי אייביג מספק צו מ'וועט אנהייבן זייערע עדות'שאפט, ספק צו... וואס מספק?

ער ברענגט עפעס א גמרא אז אפילו איינער איז געווען אן אחד איז ער געגאנגען, אפשר וועט ער זיך מצרף זיין מיט איינעם.

Speaker 2: אה, ער גייט צו די נעקסטע הלכה.

Speaker 1: לאמיר גיין אין סעיף ג'. אקעי. דו וועסט זאגן ספק, איר גייט מקדש זיין קומען צוויי. דאס איז אויף יעדע זאך, אויף קידושין אפילו, יא, אויך דא. דו דארפט נישט וויסן אז... שטייט דאך אזוי?

Speaker 2: רייט.

Speaker 1: באט אקעי, לעטס סי אבאוט די נעקסטע הלכה שטייט זיכער לגבי ספק. סאו לאמיר לערנען הלכה ג', רייט? עתה רוצה ללמוד הלכה ג'.

Speaker 2: יא, אבער איך וויל אמאל נישט זאגן וויאזוי די לחם משנה לערנט אפ די פריערדיגע הלכה, אז די מועד וואלט געזאגט אז מן התורה מעג מען מחלל שבת זיין ביי אלע חדשים, און די חז"ל האבן מחמיר געווען אז ווען ס'איז נישט נוגע זאל מען עס נישט טון, אבער ניסן און תשרי האבן זיי געלאזט ביי די הלכה פון מועד. סאו ס'איז נאר אסור מדרבנן.

הלכה ג' — חולה, מזונות, און אפילו ווען די לבנה איז גדולה

Speaker 1: אקעי. **"היה עד שראה את החדש בליל שבת חולה, מרכיבין אותו על החמור"** — מ'מאכט נאך מער חילול שבת, מ'מאכט... וואס איז די איסור פון מחמר?

Speaker 2: "אפילו במטה. אם יש להם עירוב בדרך, לוקחין עדים בידם מזונות, ואם אין להם עירוב, לוקחין בידם מזונות. ואפילו היתה הלבנה

וואכעדיגע סדר".

ואם הגיע מנחה ולא באו עדים, אוכלין ושותין כל היום כולו, ועושין תמיד של בין הערבים. ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה, נהגו לעשות אותו היום קדש ולמחר קדש, ומקריבין מוספין למחר.

ס'טייטש, מוסף האט מען שוין פארפאסט.

ומקריבין מוספין למחר, לפי שאין מקריבין מוספין אלא ביום, ואין מקריבין אותן אחר תמיד של בין הערבים.

וואס מיינט "נהגו לעשות אותו היום קדש"?

Speaker 1: סאו וואס מיינט נהגו לעשות אותו היום קדש? אין וועלכע סענס? פון דעם מינוט? למאי נפקא מינה? למאי נפקא מינה? מ'טאר נישט טון מלאכות ראש חודש? ראש חודש? אדער די לעצטע פאר מינוט פון ראש חודש? אדער מ'זאגט הלל? הלל איז נאר א מינוט, געדענקסט? רייט. אויסער לויט דער רמב"ן.

מ'גייט איינצעלן ראש חודש כל היום כולו.

נשתחרב בית המקדש, איז דאך נישט נוגע די ענין פון קרבנות. התקינו שלא יהו מקבלין עדים אלא עד המנחה, כדי שיהא פנאי ביום להקריב מוספין ותמיד של בין הערבים ונסכים.

Speaker 2: איינער קלערט, לאמיר טאקע זען וואס שטייט אין די נוסח. וואס שטייטשט דאס "היום קדש ולמחר קדש"?

Speaker 1: ער זאגט אז די תירוץ פאר די ספק איז ווייל אלע עדים זאלן נישט האבן א ספק. דאס איז די מצוה, מ'גייט. יעדע מאל ווייסט ער נישט וויאזוי מקבל זיין וכדומה. איך וויל דאך א שטערקערע ספק צו טרעפן א שיטה פאר א חלק, אבער ס'מאכט סענס, ווייל לכתחילה... ווייל דאס איז דאך אייביג. ס'איז נישט דא קיין אנדערע וועג אז עדות זאלן זאלן זיין אז אטמאל איז מתיר געווען.

פירוש "קדש" — מלשון מקודש

Speaker 2: שוין א איד, לאמיר זען דארט ווייטער. אן אזוי וועגן דעם רעים קודש און מחור קודש?

Speaker 1: יא. איך מיינ קודש מיינט אזוי ווי געזאגט די ווארט מקודש. ס'איז ראש חודש. ממון נפקא מינה, ס'איז ראש חודש.

Speaker 2: וואס מיינט קדושת ראש חודש?

Speaker 1: ניין, ניין, איך זאג דיר, ער מיינט נישט קדושת ראש חודש. ער זאגט מ'האט עס מקדש געווען, מקודש, מלשון מקודש. סאו ער ברענגט ער אז... הרב קודש אז ער האט ראש חודש.

רש"י / ערוך — דאס רעדט פון ראש השנה

זאגט א הייליגער רב, ער ברענגט ער אז דא וואס האבן געזאגט, אז דאס רעדט זיך פון ראש השנה. ראש השנה מאכט עס דאך א ברויסע חילוק. וואס איז דא נאך היינט ראש השנה? וואס איז דא מלאכים? תקיעת שופר. ס'איז דא עכטע קומטישער. ס'איז יום טוב, ס'איז אמת'ע קודש. ס'איז דא א מראש חודש, ס'איז נישט דא קראסערע מלכות, ס'איז נישט דא וואס מיינט קודש. דא רעדט מען דאך אז ס'איז דעמאלטס איז א גרויסע חילוק. פארשטייט זיך?

Speaker 2: אקעי.

דער קלקול — פארוואס די תקנה?

Speaker 1: סאו, נאר בעט די קלקול, שאלה דאס וואס די קלקול איז. די קלקול איז ווייל מ'זאל נישט מקריב זיין קיין תלמיד שביני אביי, ווייל זיי האבן נישט געוואוסט אז מ'זאל שוין מקריב זיין קיין תלמיד שביני אביי, און זיי האבן עס פארשפטיגט. נו?

ס'איז דא וואס זאגט אז די קלקול איז נאר געווען די שיעור איז געווען ראנג. און פארוואס אינדערפרי איז נישט געווען די זעלבע קלקול? ווייל אינדערפרי מאכט... אה, אויב מ'רעדט וועגן די מוסף, איז פשוט, אויב מ'רעדט וועגן די מוסף, קען מען גיין די מנחה. אויב מ'רעדט וועגן די שיעור, טאטע זיך, אין די שיעור פון די צבי האט מען קיינמאל נישט געזאגט די

גדולה ונראית לכל, וראוה אנחנו כאן וראוה אחרים, ואינם צריכים לחלל את השבת, אלא כל שיראה את החדש וירצה להעיד, ויהיה בינו ובין המקום שקובעין בו בית דין לילה ויום או פחות, מצוה לחלל את השבת וללכת להעיד."

Speaker 1: און מ'מיינט ווען ס'איז נוגע, ביי ניסן און תשרי, אדער ווען ס'איז נישטא קיין מקדש קיים, יא?

Speaker 2: רייט.

Speaker 1: סאו די שאלה, וואס טוט זיך מיט איין עד? פארוואס? ווייל איין עד איז א ספק. די זעלבע זאך.

Speaker 2: רייט, אבער דאס וואס דו פרעגסט איז א למדני'שע קשיא.

Speaker 1: יא. אקעי. אבער דאס איז אינטערעסאנט, אז יעדער ראש חודש זאלן זיך ארויסלאזן גאנצע שיירות פון גאנץ ארץ ישראל.

Speaker 2: פלא, יא.

Speaker 1: ס'איז אביסל פאני, ווייל כאילו... ספעציעל מיט די זאך וואס ער זאגט, אפילו ווען ס'איז א גרויסע לבנה און אסאך מענטשן האבן דאס געזען.

Speaker 2: יא, אז ער וויל טאן.

Speaker 1: איך גלייב נישט אז ער מיינט אז ס'זאלן אנקומען הונדערטער טויזנטער אידן יעדן נאכמיטאג פון שלושים.

Speaker 2: יא, מיליאנען אידן אין גאנץ ישראל האבן געוואקט.

Speaker 1: ער זאגט, אה, מאך א סענס. איך ווייס נישט. איך ווייס נישט.

הלכה ד' — תקנה פון בית דין וועגן קבלת עדות ביו מנחה

Speaker 1: בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום כולו. פעם אחת נשתתה העדים לבא עד בין הערבים, ונתקלקלו במקדש. דאס הייסט, מען איז געווארן מסופק ולא ידעו מה יעשו. זיי האבן נאך נישט געוואלט מקריב זיין לכאורה די קרבן תמיד של בין הערביים, ווייל אויב דארף מען אויך מקריב זיין א ראש חודש, דארף מען עס טון פאר די תמיד של בין הערביים. ומי יודע אם יבואו עדים, ואפשר יקריבו מוסף ביום אחד אחר תמיד של בין הערביים?

עמדו בית דין והתקינו שלא יהיו מקבלין עדות החדש אלא עד המנחה, וואס איז צוויי און א האלב שעה נאך חצות, **כדי שיהא שהות ביום להקריב מוסף ותמיד של בין הערביים ונסכיהם.** כדי דער בית דין האט געזאגט פאר די כהנים, "דאונט ווארי, אונז רעדן נישט מער מיט עדים, און יעצט קענט איר גיין ווארטן ביי די וואכעדיגע סדר."

ואם הגיע מנחה ולא באו עדים, עושין תמיד של בין הערביים. ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה, נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש, ומקריבין מוסף למחר. דאס הייסט, מוסף האט מען שוין פארפאסט. מקריבין מוסף למחר, **לפי שאין קרבן יחיד ולא קרבן צבור באין אחרי המנחה.**

סאו וואס מיינט "נוהגין אותו היום קדש"? פון די מינוט? למאי נפקא מינה? צו טון מלאכות? ראש חודש?

Speaker 2: ראש חודש?

Speaker 1: אדער די לעצטע פאר מינוט פון ראש חודש? אדער מוזיק? הלל זאל זיין א מינוט, געדענקסט?

Speaker 2: רייט. רייט. אויסער לויט די רמב"ן.

Speaker 1: יא, עדות החודש...

הלכה ז' — קבלת עדים מן המנחה ולמעלה

Speaker 1: כאילו די בית דין האט געזאגט פאר די כהנים, "דאנט ווארי, אונז רעדן נישט מער מיט עדים, יעצט קענט איר גיין ווייטער מיט די

מ'האט געטון.

פארוואס? אויב מ'קען, אזוי ווי אזוי, פארוואס דארף מען זיי מאכן איינמאל מקדש מלכה למעלה? מ'קען סתם אזוי זאגן, אויב מ'קען, סתם אזוי ווי פירט זיך קודש. און זיי זאגן צוויי טעג ראש השנה, מ'דארף נישט די גאנצע תקנה פאר מלכה למעלה, מ'קען סתם אזוי זאגן, מאכט אלעמאל צוויי טעג אין א גוטן טאג.

אפשר האט עס צוטון מיט דעם וואס מ'האט פריער געלערנט אז די בית דין איז מקדש ווען זיי זענען אז אונז זענען נישט מקדש. נו, די בית דין של מעלה? די בית דין של מעלה. סאו, וואס האט צו טון? אונז ווילן זיי אויסכאפן פאר א רייס, יעדע ראש חודש וועסטו גיין כאפן די ראש חודש. דו וועסטו שוין מתן, דו וועסטו שוין מטה, דו וועסטו שוין מטה. דו וועסטו שוין מטה זיין? די גאנצע עבודה איז דא נאר צו מטה זיין, דו וועסטו שוין מטה זיין.

צוריק צום רמב"ם — די דריי שלבים

אקעי, לאמיר צוריקגיין צו דעם הייליגן רמב"ם. אקעי, גאו בעק. זאגט דער רמב"ם, וואס טוט מען? יא, יא, יא, סעיף ז' יא, דא שלף א', רייט די ראשונה.

בראשונה האט מען מכבד געווען כל יום שלשים. שפעטער האט מען געסטאמט נאר ביז מנחה כדי צו אכטונג געבן אויף די כהנים זאלן נאך קענען ברענגען די קרבן מוסף בצייט. נאך מנחה איז נהגים היום קדש ולמחר קודש, אבער מ'מאכט מוסף אויך מארגן. מ'מאכט נישט מוסף היינט, נאר מארגן. ס'טייטש, היינט איז שוין too late פאר מוסף. פארוואס? ווייל זיי זענען נישט מקדש, אבער מ'איז מעבר, whatever that means.

שלב ג' — נאך חורבן בית המקדש

שלב ג', ווען ס'איז חרוב דער בית המקדש, זאגט די גמרא, קען מען צוריקגיין און מקבל זיין עדות החודש כל היום. און דעמאלטס בלייבט נאר איין טאג ראש חודש. און דעמאלטס איז מער נישט דא די פראבלעם פון עס צו ברענגען צו שפעט וואס מ'זאל דארפן זאגן מוסף. ממילא קען מען זאגן אז ראש חודש איז געווען די דרייסיגסטע טאג, נאר די דרייסיגסטע טאג. למעשה, אין די זמן פון די תקנה איז געווען ראש חודש די איינס און דרייסיגסטע טאג, די עיקר ראש חודש.

דיגרעסיע: הלל אויף ראש חודש — מנהג, דרבנן, אדער דאורייתא?

Speaker 2: ס'איז דא עני שיטה אז הלל אויך ראש חודש איז א דאורייתא? דער רמב"ן.

Speaker 1: ניין, ניין, ניין. נאר אויף פסח זאגט ער עס, "כי ליל התקדש חג". הלל ראש חודש זאגן רעדט ער, איז נישט קיין ספק. די שאלה איז וועגן תפילות, קען מען זאגן יעלה ויבוא און אזוי ווייטער. דו ביסט גערעכט, ביי שחרית זאגט מען אויך נישט.

איך געדענק נישט וואס דו געדענקסט וועגן די לעצטע טעג פסח. ס'איז געווען עפעס א מחלוקת דא צו ס'איז די זעלבע סארט מנהג ווי ראש חודש, אדער ס'איז עפעס אנדערש, ווייל ביידע זאגט מען הלל והלל. וועגן דעם ווערט דערמאנט "דברי קבלה", איז דאס די ווארט?

בה"ג — הלל ימים טובים איז דאורייתא

נאכאמאל. די ערשטע טאג פסח איז הלל, לויט די בה"ג. די בה"ג האט געזאגט אז הלל ימים טובים איז דאורייתא. ער רעדט אוודאי פון די ערשטע טאג פסח און די אלע זיבן טעג סוכות און שבועות. ער לערנט ארויס פון די פסוק "והיה הלילה הזה לכם שירה". איך קען נישט קיין חילוק פארוואס די ערשטע טאג איז ארויס. עפעס לערנט ער ארויס.

דער רמב"ם חולק

ער טענה'ט אז דער רמב"ם זאגט אז ס'קען נישט זיין, ס'מוז זיין דרבנן, ווייל משה רבינו'ס צייטן האבן זיי נאך נישט געשריבן די הלל.

דריי מדרגות פון הלל

שיעור פון ראש חודש, ווייל ס'קומענטיך גענומען צייט ביז די איידעם קען מען. אבער נאך מנחה איז שוין... און דאס איז די נקודה דערפאר.

איסור תענית אויף ראש חודש

אויב מיר ראש חודש נהגים בקדושת ראש חודש אין מתענין בו.

Speaker 2: ביי אידן וואס חסטן?

Speaker 1: נו, איך ווייס שוין וואס ער זאגט, פארוואס נהגים... די לשון נהגים ביום קדש? נהגים... ווען עס שטייט דא סתם אז עס איז א יום הקודש, האט ער געזאגט אז קודש מיינט די ווארט מקודש. ס'איז ראש חודש. נוגע למעשה, ווען איז ראש חודש? ס'איז א חסיד'ס עמלק.

אבער נהגים קודש האט ער געהאלטן אז מען רעדט דא עפעס וועגן הנהגה. די ווארט נהגים איז וואס מאכט אים זאגן אז מ'מיינט דאס, איינע פון די צוויי זאכן, ראש השנה אדער א איסור תענית?

סתם קודש האט מען געזאגט אז מ'מיינט דאס, האט מען געזאגט מקודש. ווען בית דין זאגט מקודש, מיינט נישט אז די היינטיגע טאג איז א ספעשל טאג. ס'מיינט נאר אז ס'איז ראש חודש.

קשיא אויפן רמב"ם — פארוואס נישט סתם תקנה'ן צוויי טעג?

מען פרעגט אן אינטערעסאנטע קשיא, אז דאס איז די דיבור הדחה. איר הא הלכה, ווייל איר הלכה איז א טרעידמארק פון דוד'ס חיים. עניוועיס, ער פרעגט א קשיא אז דער רמב"ם איז שפעטער מסביר פארוואס מאכן מיר ראש השנה צוויי טעג בזמן הזה, אפילו אין ארץ ישראל, ווייל אזוי האט מען זיך געפירט אין בית המקדש בעצם, ווייל וועגן די תקנה "שנהגו היום קודש ולמחר קודש, אם באו עדים מן המנחה ולמעלה".

נו, פרעגט א איד, אויב דער רמב"ם זאגט דא אז די תקנה איז... אזוי ווי רש"י אין דעם ערוך וואס ער ברענגט, אז די תקנה איז טאקע נאר ראש השנה, דעמאלטס איז דא א גרויסע קלקול פון מלאכה וכדומה, פארשטיי איך עס. אבער אויב רעדט מען אפשר פון קרבנות פון יום טוב, ס'איז מער קאמפליצירט. אויב רעדט מען פון יום טוב, וואלט מען דארפן מאכן יום טוב צוויי טעג, וואלט בזמן המקדש געווען יום טוב צוויי טעג. וואס הייסט ס'איז געווען יעדער ראש חודש צוויי טעג? "אם באו עדים מן המנחה ולמעלה".

אז דער רמב"ם זאגט אז דאס איז דער טעם פארוואס ראש השנה איז געווען... אה, ראש השנה, וואלט איר געזאגט אז די סיבה מאכט מען ראש השנה? יעדער חודש, די דרייסיגסטע טאג, איז טאר מען מאכן א תענית והספד אויף וואס איז געווען.

דאס פראבלעם פון "האלבער יום טוב"

קיזור, ער רעדט וועגן דעם, אבער דאס איז נישט אזויפיל מסופק. ראש השנה איז משום מוסף, אבער מוסף טוט מען נישט מספק, אזוי זאגט ער. די קרבן מוסף, אפילו תפילת מוסף זאגט ער, מ'האט נישט געטון. מ'האט געווארט ביז די קידוש החודש. חוץ "אם באו עדים מן המנחה ולמעלה".

נישט קלאר וואס מ'האט געטון אין די מעשה, צו מ'זאגט מלכיות וזכרונות שופרות, צו מ'האט תשובה געטון יענער טאג אדער די נעקסטע טאג. ער ברענגט א מאירי, און ער זאגט אז מ'האט יא געמאכט קידוש. ס'איז נישט קלאר.

איך קען הערן, אבער ווען ס'איז ראש השנה, קענסטו שוין מאכן א שטיקל פון די טאג ראש השנה. אבער אויף ראש חודש האסטו געזאגט, אקעי, נר צדפת זאל מען מאכן סוף טאג. נאר מיר א מנחה לנעלה. זאלסט זאגן ילף יבא במנחה. דאס איז דאך א מאדנע זאך, דו קענסט שוין נישט זאגן א חלק פון די טאג. אפילו ראש השנה איז נאר דאס די טאג. אבער אויף ראש השנה האסטו געהאט די גאנצע טאג איז א יונגל. ווייל...

Speaker 2: ניין, מ'האט נישט געזאגט. ווער האט געזאגט?

Speaker 1: ניין, אונז זאגן א שבת שבשה קיים נישט, זאגסטו. נישט קלאר. וואס איז געווען דעמאלטס?

ס'איז טאקע פאני, ס'איז א גאנצע יום טוב, וויאזוי קען מען מאכן א האלבע יום טוב? וואס איז גארעקט? מיט דעם מוטשענען זיך די מפרשים וואס

איך גיי צו די דריטע לעוועל, ראש חודש, וואס איז כולא עלמא אז ס'איז א פסח, די לעצטע זעקס טעג, צו ס'איז א מנהג אדער ס'איז א דרבנן. מנהג, נישט אפילו קיין דרבנן. די שאלה איז צו די הלל פון די זעקס טעג